

та публіцистичних праць (власних та у спів-авторстві), зокрема: „Др. Андрија Раденић, Из историје Србије и Војводине 1834—1914“ (Нови Сад, 1973), „Француска и Србија 1871—1878“ (Београд, 1974), „Од Версаја до Данцига“ (перше видання: Београд, 1976, друге — 1995), „Србија на путу ослобођења. Борба за политички преображај и државну независност 1868—1878“ (Београд, 1980), „Историја српског народа“ (Београд, 1981; 1983), „Војводина у народноослободилачком рату и социјалистичкој револуцији 1941—1945“ (Нови Сад, 1984), „Грађанска Европа 1770—1870“ (перша книга: „Основе европске историје XIX века“, друга — „Политичка историја Европе“. Нови Сад, 1989), „Европске грађанске револуције од XVIII до XX века. Покушај емпиријског уопштавања“ (Нови Сад, 1992), „Аутономија Војводине — српско питање“ (перше видання: Сремски Карловци, 1993, друге — 2000), „Политички фронтови Другог светског рата“ (Нови Сад, 1995), „Европска револуција и српски покрет 1848—1849“ (Београд; Нови Сад, 1997), „Полемика Јована Ристића и српских конзервативаца 1877. године“ (Београд, 1997), „О историји и историчарима“ (Сремски Карловци; Нови Сад, 1999), „Светозар Милетић, Сабрани списи, Књ. I, II/1, II/2, II/3, III“ (Београд, 1999—2001), „Светозар Милетић о српском питању“ (Нови Сад, 2001) та „Европа и српска револуције 1804—1815“ (Нови Сад, 2004).

Крім викладацької та наукової роботи, Чедомир Попов ще зі студентських років був активним культурно-громадським діячем. Під час навчання у вищі в Новому Саді він був актором в аматорському молодіжному театрі, а згодом очолював університетський академічний театр і був керівником драматичної художньої програми у місцевому театрі „Трибина младих“. З 1962 по 1965 р. молодий вчений керував радою з питань культури при міській раді Нового Саду.

У липні цього року виповнюється 75 років видатному історикові українського театру, дійсному членові НТШ, академіку Ростиславові Ярославовичу Пилипчуку.

Постать нашого Ювіляра широко відома. Він — один із небагатьох українських дослідників історії національного театру — після Дмитра Антоновича, Петра Рудіна, Олександра Кисіля, а в

Галичині — після Івана Франка, Михайла Возняка, Степана Чарнецького та Григора Лужницького, який свою наукову діяльність оснував на джерелознавчих матеріалах. Саме ця риса, — доведена, можливо, до крайнього педантизму ставлення до наукових фактів, яскраво вирізняє його з-посеред інших сучасних театрознавців. Його дослідницька діяльність гідна слугувати прикладом для наслідування молодій генерації науковців незалежної України.

Завжди зосереджений, уважний до співрозмовника, принциповий у зауваженнях, а водночас щедрий на набуту ним інформацію, а поряд завж-

важливою сторінкою в науковій біографії Ч. Попова є його діяльність в історичному науковому товаристві сербського народу, яке мало і має давні і тісні зв'язки з НТШ у Львові — Матиці Сербській. З 1969 р. Попов — незмінний член Президії цієї найстарішої культурно-просвітницької інституції сербського народу, з 1970 р. — головний редактор „Історичного збірника“ Матиці Сербської. Від 1981 до 1991 р. вчений обіймав посаду керівника „Рукописного відділу“, а з 1991 по 1999 р. був заступником голови Товариства. З 2008 р. — голова Матиці Сербської (м. Новий Сад).

26—31 травня 1998 р. делегація НТШ у складі голови Олега Романіва та наукового секретаря Олега Купчинського відвідувала Матицю Сербську і провела зустрічі з її президентом Божком Поповичем, заступником Божидаром Ковачеком, секретарем Драганом Станичем та академіком Чедомиром Поповим.

Вчений також активно співпрацює з іншими культурно-громадськими та науковими інституціями Сербії. Він обіймав посаду голови „Самоврядної наукової асоціації“ провінції Воєводина, з 1985 по 1989 р. працював головним редактором журналу „Југословенски историјски часопис“, у 1994—2002 рр. був членом Президії та Виконавчої ради Сербської академії наук (САНУ) й одночасно очолював філію САНУ в Новому Саді. Професор Попов втілює в життя низку вагомих видавничих проєктів, зокрема, понад 10 років очолював редколлегію видання „Српски биографски речник“, який видається під егідою „Матиці Сербської“, а також керує робочою групою з видання „Азбучника“ Енциклопедії Сербії, який видає САНУ.

НТШ у Львові вітає ювіляра і бажає йому міцного здоров'я та довголіття на благо розвитку і зміцнення українсько-сербських наукових зв'язків!

Юрій КОВАЛІВ

ди готовий до наукового редагування поданої йому статті чи розвідки, кандидатської дисертації чи монографії, Ростислав Пилипчук вражає своєю невичерпною працездатністю. Люди, які вибрали з ним співпрацю, мимоволі збагачуються також його високими естетичними та етичними засадами в науці, осердям яких є віддане служіння українським театрознавчим дослідженням.

Вражає глибина його наукових праць. Досить лише переглянути бібліографічний покажчик, виданий ще до 60-ліття Ростислава Пилипчука, щоб усвідомити всю вагу його наукового доробку. Тут — понад 1000 позицій! Глибоко проникаючи у пласти української театральної історії, учений розробляє водночас важливі проблеми міжнародних стосунків: українсько-грузинських, українсько-польських, українсько-російських. Плекаємо надію, що до 75-ліття вчений подарує нам нове, вагомо доповнене, видання покажчика своїх наукових праць.

Блискуче знання усіх напрацювань національної і зарубіжної науки у гуманітарній сфері, глибока пошана до інших вчених, а водночас подиву гідна — така корисна для справжнього науковця — недовіра до досліджень попередників, — ось кілька штрихів до окреслення наукового стилю і вагомості публікацій ювіляра. У його доробку — низка наукових відкриттів, розвінчувань псевдосенсацій та спростувань „загальновідомих фактів“. Наприклад,

завдяки авторитетному втручання вченого було встановлено й офіційно визнано 1917 р. як справжню дату заснування теперішнього львівського Національного академічного українського драматичного театру ім. М. Заньковецької — замість нав'язаного 1922 р. До таких відкриттів-спростувань належить також датування появи шкільного і народного лялькового театру кінцем XVI ст., концептуальне бачення початку українського професійного світського театру в полтавській трупі І. Котляревського (1819), а не у пропонованій радянською наукою трупі „театру корифеїв“ (1881). Розкриває Р. Пилипчук і „сходоцентристську“ концепцію історії українського театру — як рудимент радянської епохи. Соборницьке всеохопне бачення національної культури і на сході, і на заході країни, з усім різноманіттям внутрішніх та міжнародних зв'язків і впливів — основне кредо сучасного науковця — Ростислава Пилипчука, подане у статті „Про засади створення багатотомної „Історії українського драматичного театру“ („Мистецтвознавство України“, 2000, вип. 1), та „Історії української культури“ в 5 т. (К., 2001—2005) — у відповідних розділах, присвячених театрові.

У доробку Р. Пилипчука, вочевидь, найчисленніші енциклопедичні статті — у поважних академічних виданнях, як-от Шевченківський словник, Театральная енциклопедия (Москва), Українська радянська енциклопедія, Słownik biograficzny teatru polskiego, 1765—1965 (Варшава), Lietuviškoji tarybinė enciklopedija (Вільнюс), Українська літературна енциклопедія, Енциклопедія сучасної України, Українська музична енциклопедія, енциклопедичний словник „Художня культура західних і південних слов'ян (XIX — початок XX століття)“ та ін.

Важливою літописною сторінкою Ростислава Пилипчука є його діяльність у створенні вищої театральної освіти у Львівському національному університеті ім. І. Франка. 1999 — відкриття кафедри театрознавства та акторської майстерності на філологічному факультеті університету. Як стипендіат COSBILD (Канада) Р. Пилипчук читає тут лекції з історії українського театру впродовж кількох років, залучає до співпраці із Львівським університетом викладачів керованого ним Київського державного інституту театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого (нині — Національний університет театру, кіно і телебачення ім. І. К. Карпенка-Карого) професора В. Заболотну, доцентів Г. Липківську, Н. Владимірову, стає членом редакційних колегій „Вісника ЛНУ імені Івана Франка. Серія Мистецтвознавство“ та театрознавчого журналу „Просценіум“. Від 2001 р. у часописі „Просценіум“ постійно публікує науково вагомі розвідки про становлення та розвиток, репертуар і сценічне мистецтво українського професійного театру в Галичині. Переконані, що ця серія публікацій повинна якнайшвидше побачити світ як монографія і статі неocenним внеском у вивчення історії українського театру.

Р. Пилипчук, без перебільшення, — ренесансна особистість, наукові зацікавлення якої, окрім театрознавства, не менш ґрунтовні й у сфері історії літератури, журналістики, історії музики, етнографії, фольклористики, політичної історії, історичної географії. Про це свідчить широкий спектр його наукових досліджень, надрукованих

у різноматематичних збірниках та журналах, про це свідчать і вичерпні передмови/післямови, коментарі та примітки до численних статей, монографій інших авторів, виданих „з благословенням“ Р. Пилипчука (а відповідно — добряче „вичищених“).

Надзвичайно вимогливий до себе, Р. Пилипчук так само критично ставиться і до інших, принциповою оцінкою деколи навіть відлякуючи неофітів у науці, та все ж його „школа“ гартує і дає високі здобутки: під науковим керівництвом ювіляра захищено вже понад десяток кандидатських дисертацій. Тож цілком закономірно, що його вихованці посідають чільне місце у вищих театральних школах та наукових установах України, зокрема й на факультеті культури і мистецтв ЛНУ ім. Івана Франка. Започаткована Ростиславом Пилипчуком співпраця між Львівським національним університетом та Київським національним університетом театру, кіно і телебачення успішно розвивається, і наші перші випускники-театрознавці вже працюють над дисертаційними дослідженнями.

За успіхами своїх вихованців, колег, однодумців (супротивників також) Р. Пилипчук уважно стежить, у формі публікацій відзначаючи здобутки, або ж навпаки — гостро засуджуючи свідомо чи несвідомо допущені помилки. Готовність до останнього захищати наукову істину, не роблячи реверансів і не вдаючись до кон'юнктурних формулювань, — показова у всіх рецензіях Р. Пилипчука на книжки українських і чужоземних дослідників.

Окрема сторінка діяльності Ростислава Пилипчука — наукове редагування мистецтвознавчих збірників та вісників, енциклопедій та довідників. До численних книг, періодичних видань, які вийшли чи виходять під науковим контролем Р. Пилипчука, останнім часом додалися і нові, як-от: багатотомна Енциклопедія сучасної України, „Науковий вісник Львівського національного університету театру, кіно і телебачення“ та ін. Показово, що редакторська діяльність вченого не зводиться до простої участі в редколегіях, так званої ролі весільного генерала, — із подиву гідною самопосвятою він встигає перечитати гори матеріалів, не підписуючись під чужою працею. (До речі, цікавий факт: протягом двадцяти років очолюючи Київський державний інститут театрального мистецтва ім. І. К. Карпенка-Карого (1984—2004), Р. Пилипчук у своїх виступах жодного разу не скористався „писаними кимось“ матеріалами.) Від створення Театрознавчої комісії НТШ у Львові Р. Пилипчук є співредактором „Записок НТШ. Праці Театрознавчої комісії“ (1999, 2003, 2007), а відомо „Записки...“ гуртують довкола себе велику кількість театрознавців України та діаспори.

75 років життя, а з них 55 — плідна творча наукова праця! Звідки ця працездатність? Де її джерела?! Гостра думка, сповнена енергії, — де її джерела?! Якби запитати про це Ростислава Ярославовича, то, мабуть, відповіли би: рідна земля, рідні Оришківці на Тернопільщині дають цьому крила. Там він буває щоліта, хвилино залишаючи гомінкий Київ, там черпає свою силу і насагу. Тернопільська земля дала світові велике гроно видатних учених та митців. Серед них — український театрознавець Ростислав Пилипчук. З роси і води Вам, дорогий Ювіляре!

Богдан КОЗАК